

havde overrakt den, har aflagt offentlig Beretning om, hvad Hans Majestæt Kongen svarede. Deputationen erklærede i den Tale, som Ordføreren holdt til Hans Majestæt, at denne Forestilling var „et Andragende, som var underskrevet af næsten samtlige Rigets Godseiere og en stor Deel andre større Landeieendomsbesiddere“, og de udtalte om den motiverede Dagsorden, at den gik ud paa „at formaae Deres Majestæts Regjering til at fremkomme med et Lovforslag, som, hvis det skulde faae Lovkraft, paa det Stærkeste vilde frænke vor Eiendomsret. Det vilde blive en Lov, som ligesaa meget vilde stride mod den strenge Rets Fordringer, som imod, hvad der maa anses for at være stemmende med det hele Samfunds sande og velforstaaede Interesser.“ Hans Majestæt Kongen svarede derpaa: „Jeg vil gjennemlæse det, De bringe mig, mine Herrer, og jeg skal derefter overbeie Sagen med mit Ministerium. Godseierne kunne stole paa, at jeg skal gjøre for dem, hvad jeg kan.“ Denne Deputation bestod af 5 Medlemmer: Godseier Tesdorff fra Falster, Kammerherre S. Castenschiold, Baron Holsten-Carisius, B. Krieger (jeg formoder Admiralen) og som første Medlem og Ordfører: Kammerherre P. B. Scavenius til Gjorslev og Klintholm.

Dette var altsaa et Udtryk for, hvad Godseierne dengang meente om en Afgjørelse, der var bygget paa det Grundlag, som var nedlagt i den daværende Dagsorden. Hvorledes Noget nu kan paastaae, at en Regjering havde nogen Opfordring til at gaae videre paa en Bane, der var mødt med en saadan Indsigelse, er mig ikke let at fatte. De Analogier, som ere blevne anførte her, hentede fra Næringsloven, Agitationerne mod Høkerloven, maaffee fra Agitationerne mod Frimeghedsloven, have aabenbart Intet at sige; thi det var ikke selve Adressens Ord eller Udtryk, ikke Voldsomheden af de Lidenskaber, som vare opvakte, ikke det betydelige Beløb af Hartkorn, som saaledes nedlagde Protest, der kom i Betragtning, men det var dette: den afgjørende Erklæring om, at Godseierne for deres Vedkommende bestemte vragede ethvert Tilbud, bajeret paa det Grundlag,

som var givet i Dagsordenen. Derfor var det ganske naturligt, at den daværende Indenrigsminister Bang, efter ham Unsgaard, og endelig den paafølgende Indenrigsminister Krieger, ikke kunde gjøre Noget paa det Grundlag, som Rigsdagen havde vedtaget under bristede Forudsætninger. Man maa desuden i denne Sag ikke glemme, at samtidigt med, at det stod saaledes med den Betingelse, jeg har anført, var den hele politiske Stilling i og udenfor Landet af væsentlig forskjellig Bessaffenhed fra den nuværende. Jeg skal først minde om, at vi dengang laae i en meget besværlig Kamp om vore udenrigske Forhold, og at det maaffee i denne Kamp kunde være blevet et uheldigt Moment for os, om der var begyndt et Lovgivningsarbejde, der fra en væsentlig Deel af Landets Befolkning, og den Deel, som i Udlandet ansaaes for at være Bærer af det Conservative, havde mødt en saa bestemt og energisk Indsigelse. Det Tidspunkt, da „de Elleve“ gjorde deres første Stormløb i Rigsraadet, var ikke meget stiftet til en indre Kamp af stor Hestighed, hvor den ene Part raabte paa Retsfrænkelse og Vold. Der er tillige et andet Punkt, at den hele Luftning, som dengang raadede over Europa, var meget forskjellig fra den, som blæser nu, og navnlig var man meget langt fra at kjende det Ikkeinterventionsprincip, som nu er det eneste gjældende og som overlader til enhver Stat at klare sig, som den kan, ikke blot indenfor sine egne Grændser, men ogsaa overfor ydre Fjender. Det var Reactionens Tidsalder over hele vor Verdensdeel og navnlig over Tydskland, som var vor værste Modstander, og det var Forhold, som ingen Regjering kunde gjøre sig blind for. Men forøvrigt paastaar jeg, at det er langt fra, at dette bristede Forsøg paa en Overenskomst fra 1856 er blevet uden Frugter. Det har ikke kunnet afføde en fuldstændig Tvangslov for Fæstevæsenets Afløsning, og at det virkelig ikke kunde det, ville de Herrer, som ikke troe, at andre Regjeringer har været folkelige nok, dog maaffee see et Beviis for i den Omstændighed, at den folkelige Regjering, som under Rotwitts Ledelse blev dannet i Efteraaret 1859, og som havde Baron Blixen-Finecke — en af Underskriverne af dette Andragende